

§ 253

Yttrande över Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret" (SOU 2017:42)

Ks/2017:264 400

Sammanfattning

Jönköping kommun har beretts tillfälle att senast den 29 september 2017 yttra sig över Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret" (SOU 2017:42).

Beslutsunderlag

Miljö- och energidepartementets remiss 2017-06-07

Tekniska nämndens beslut 2017-09-12 § 208 med tillhörande handlingar

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut 2017-09-14 § 212 med tillhörande handlingar

Stadsbyggnadsnämndens beslut 2017-09-21 § 442 med tillhörande tjänsteskrivelse 2017-09-13

Räddningstjänstens tjänsteskrivelse 2017-09-22 med tillhörande bilaga

Kommunalrådsyttranden enligt nedan

Majoritetsrådets förslag

Kommunalrådet Peter Jutterströms (M) förslag till kommunstyrelsens beslut:

- Som kommunens yttrande till Miljö- och energidepartementet över betänkandet "Vem har ansvaret" (SOU 2017:42) överlämnas räddningstjänstens bilaga till tjänsteskrivelse 2017-09-22.

Oppositionsrådets förslag

Kommunalrådet Mona Forsberg (S) instämmer.

KOMMUNSTYRELSENS BEHANDLING 2017-09-27

Yrkande

Kommunalrådet Ann-Marie Nilsson (C) yrkar att kommunstyrelsen beslutar enligt kommunalrådet Peter Jutterströms (M) förslag.

Kommunstyrelsens beslut

- Som kommunens yttrande till Miljö- och energidepartementet över betänkandet "Vem har ansvaret" (SOU 2017:42) överlämnas räddningstjänstens bilaga till tjänsteskrivelse 2017-09-22.

Denna paragraf förklaras vara omedelbart justerad.

Beslutet expedieras till:

Miljö- och energidepartementet

Tn

Mhn

Stbn

Rtj

Kommunstyrelsen

Bilaga till Yttrande över Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret?" (SOU 2017:42)

Ks/2017:264 400

Rtj/2017:61

Ärende

Jönköpings kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat till stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, och detta är kommunens samlade svar efter att ärendet behandlats i dessa nämnder. Nedan presenteras generella synpunkter samt mer specifika synpunkter på förslagen i utredningen.

Bakgrund: klimatförändringar

Klimatet håller på att förändras, enligt FN:s klimatpanel och enligt SMHI som är den svenska expertmyndigheten. Det blir varmare och nederbörden ökar. Risken ökar också för att nederbörden koncentreras till skyfall, vilket gör att både risken för skyfall och översvämningar och risken för torra däremellan ökar, och som en följd även risken för problem med ras, skred och erosion. Även risken för värmeböljor ökar. Detta ökar riskerna för skador på samhället, om det inte anpassas till det nuvarande och framtida klimatet på ett bra sätt.

Bakgrund: Jönköpings kommuns arbete med klimatanpassning

Jönköpings kommun antog 2009 förutsättningar och riktlinjer för den lokala anpassningen till ett förändrat klimat, dessa håller i nuläget på att revideras. Kommunens förutsättningar och riktlinjer för klimatanpassning har sedan dess varit aktuella i samhällsplaneringen främst avseende risken för översvämning och stabilitetsproblem. Kommunen arbetar även med förnyelse av ledningsnät, som bland annat syftar till en bättre förmåga att hantera risken för översvämning efter skyfall.

Jönköpings kommun har både översiktliga karteringar för stabilitetsrisker och översvämningrisker (vattendrag, Vättern och skyfall) från statliga myndigheter och lokalt underlag som tagits fram av kommunen. Dessa inkluderar hur ett framtida klimat påverkar risken.

Bakgrund: Klimatanpassningsutredningens (SOU 2017:42) uppdrag

Regeringen beslutade den 12 november 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om klimatanpassning.

I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat. Utredaren skulle också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för genomförande av sådana anpassningsåtgärder. En särskild fråga var att se över befintlig lagstiftning och föreslå de ändringar som krävs för att få till en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

Utredningens uppdrag är mycket brett. Huvuduppdraget är att klarlägga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och andra för all mark och alla klimateffekter. Utredningen har sedan avgränsat uppdraget från ”all mark” till det område som benämns bebyggelse och byggnader i detaljplanerat område, men inte anläggningar som omfattas av särreglering. Det har vidare avgränsats från ”alla klimateffekter” till att behandla riskerna översvämning, ras, skred och erosion. Utredningen ägnar en stor del till frågan om hur dagvatten kan hanteras.

Statens och kommunens ansvar analyseras utifrån det ansvar de kan ha utan att vara fastighetsägare. Utredningen har utgått från ett juridiskt ansvar, dvs. ett ansvar som kan utkrävas.

Bakgrund: utredningens slutsats och förslag

Utredningen bedömer att den nuvarande ansvarsfördelningen är orimlig, då fastighetsägare kan drabbas hårt. Det finns en risk för att fastighetsägare i framtiden inte kommer att kunna försäkra sig för skador på grund av klimateffekter, eftersom en förutsättning är att skadan bedöms som en plötslig och oförutsedd händelse. Exempelvis skulle regelbundet återkommande översvämningar inte längre ses som plötsliga och oförutsedda.

Utredningen bedömer att det inte är möjligt att nu på ett övergripande sätt förändra den gällande ansvarsfördelningen. Att exempelvis i efterhand lägga ett övergripande ansvar på kommunerna för den befintliga bebyggelsen framstår som omöjligt. I stället lämnas förslag som påbörjar arbetet med att minska riskerna för skador och som underlättar klimatanpassningen, samt i viss mån förändrar ansvarsfördelningen (s. 327).

Förslagen innebär sammantaget ett något utökat ansvar för kommunerna, men det ska ske med statligt stöd.

Utredningen ger följande förslag:

- Kommunens syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och erosion och hur dessa risker kan minska eller upphöra ska framgå av översiktsplanen.
- Boverket – med bistånd av SMHI, SGI, MSB och länsstyrelserna – får ett utökat uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning i förhållande till bebyggelse. Den förändringen ska framgå av myndighetens instruktion. I uppdraget ingår att samordna det underlag som expertmyndigheterna och forskningen kan tillhandahålla om klimateffekter och klimatanpassning för bebyggelse. Vidare föreslås att det redan gällande uppdraget till Boverket från regeringen om tillsynsvägledning till länsstyrelserna om översvämning utökas till översvämning, ras, skred och erosion. Det ska ske med bistånd från SMHI, SGI, MSB och länsstyrelserna. Länsstyrelserna ska med stöd av Boverkets tillsynsvägledning stödja kommunerna i deras planering och regionalt samordna klimatanpassningen. Länsstyrelserna ska även ge planunderstöd till kommunerna genom att kostnadsfritt tillhandahålla relevant underlag. Länsstyrelserna ska vidare genom samrådsförfarandet om översiktsplanen med det utökade krav som

föreslås under 7.3 medverka till att denna analys blir tillräcklig och ändamålsenlig.

- Risken för skador på grund av översvämning, ras, skred och erosion kan efter genomförandetiden alltid utgöra grund för avslag om bygglov även om ansökan är i enlighet med gällande detaljplan under förutsättning att risken är uppenbar.

Utredningen ger följande förslag avseende dagvatten specifikt:

- I Vattentjänstlagen bör det införas reglering om att fastighetsägare kan begränsas i rätten att fritt lämna över dagvatten till den allmänna va-anläggningen.
- Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att, med utgångspunkt i att få till stånd en förändrad dagvattenhantering, ge en särskilt vägledning till kommunerna om hur dagvattenhanteringen till skyddande av bebyggelsen kan ordnas. Vägledningen ska avse både ny och befintlig bebyggelse.
- Det bör införas en möjlighet för kommunen att ställa krav på marklov för förändring av markytans utformning för att säkerställa att en sådan reglering i detaljplanen efterföljs.

Generella synpunkter på utredningen

Jönköpings kommun bedömer att betänkandet ger en bra beskrivning av problembilden, lagstiftningen och ansvarsfrågan i dagsläget. Problematiken är dock till stor del känd sedan innan, liksom att det redan finns ett antal generella, nationellt framtagna underlag. Kommunen bedömer att behovet framförallt är att komma vidare till att göra konkreta åtgärder för att anpassa samhället till ett framtida klimat, på samma sätt som utredningen konstaterar att för få åtgärder vidtagits sedan klimat- och sårbarhetsutredningen 2007. Det bygger på tillgång till underlag utifrån de lokala behoven, och det vore önskvärt att ta steget vidare till mer konkreta åtgärder och lösningar. Det finns också ett behov av finansiering av konkreta åtgärder, inte minst för att testa nya lösningar.

En av svårigheterna, som utredaren också konstaterar, är att ta ett samlat grepp runt klimatanpassning. Utredningen avgränsas, enligt direktiven, till bebyggelse och markanvändning och belyser därmed enbart en del av klimatanpassningsområdet. Det medför tyvärr att behovet av ett helhetsgrepp kvarstår.

Synpunkter på utredningens slutsatser och förslag

Synpunkter på utredningens slutsats om ansvarsfördelningen

Jönköpings kommun anser att det är positivt att ansvarsfrågan utreds, speciellt avseende förebyggande åtgärder (dvs. för att genomföra anpassningen) snarare än med fokus på ansvar efter att en skada uppstått. Därför är utredarens ambition att ge förslag på riskhanteringsåtgärder positiv. Dock uppfattar kommunen att utredningen skjuter stora delar av den på framtida utredningar, så behovet av att reda ut ansvarsfrågan kvarstår.

Synpunkter på förslaget om analys av risker på grund av climateffekter och en strategi i översiktsplanen

Förslaget att ställa krav på riskanalyser och en strategi för att hantera riskerna inom kommunens översiktsplan är positivt, dels då det sker inom en relevant, befintlig struktur (snarare än att ställa krav på fler styrdokument) och dels då det lyfter behovet av en strategi för att hantera riskerna. Det beskrivna syftet är bra, det är ett steg i rätt riktning, men för att genomföra klimatanpassningen krävs också fortsatt lokala

utredningar och framförallt åtgärder. Det krävs också att åtgärderna finns med från översiktsplanen, via detaljplanering, bygglov mm. fram till färdig byggnation för att det ska få effekt. Översiktsplanen är, märk väl, inte ett juridisk bindande dokument.

Utredningen är avgränsad till översvämning, ras, skred och erosion men ett krav på riskanalyser bör inte begränsas till dessa, då exempelvis värme exkluderas. För att kunna genomföra en övergripande analys behövs även ett underlag, och endast delar av Sverige är karterade med avseende på naturolyckor.

Riskerna och prioriteringen i det fortsatta arbetet bör utgå från vad som ska skyddas. I vissa byggnader kan dess funktion eller risk för personskador eller dödsfall vara det kritiska snarare än skada på själva byggnaden. Därför bör prioriteringen kopplas till fler skyddsvärden, och även till kommunernas lagstadgade arbete med risk- och sårbarhetsanalyser (enligt lag 2006:544). Om samhällsviktiga funktioner vägs in kan även informationssäkerhetsaspekter behöva beaktas.

Förslaget om finansiering av arbetet med riskanalysen är positivt. Kommunens omfattande arbete kommer dock i nästa steg (detaljutredningar och åtgärder). För att få bra effekt behövs personal som långsiktigt kan förvalta underlaget och kunskapen, snarare än projektanställningar eller konsulttjänster för att ta fram analysen.

Synpunkter på förslaget om nationell strategi och en ny myndighetsstruktur
Jönköpings kommun instämmer i utredningens beskrivning av nuläget, där det är svårt att ha en överblick över det generella underlag som olika nationella myndigheter tar fram. Därför är förslaget om en samordnande myndighet (Boverket) positivt, även om det enbart är för en del av klimatanpassningsområdet. Det är även positivt om det underlag som finns kan göras mer tillgängligt, och nytta och samordning kan öka. Det bygger på att mottagaren, ofta en kommunal verksamhet, är i fokus för arbetet. Det finns även mycket material framtaget på lokal nivå, som också bör beaktas.

Förslaget om ökad nationell samordning är positivt, men tyvärr skjuter utredningen lösningen på framtiden. Det vore positivt om en nationell strategi fokuserar på hur klimatanpassningen ska genomföras, snarare än på hur underlag och analyser ska samordnas.

Synpunkter på förslaget om nybyggnation på riskfylld mark enligt äldre plan
Jönköpings kommun är positiva till förslaget att kunna neka bygglov efter genomförandetiden utifrån riskbilden. Även här bör risker för personskador, dödsfall eller byggnadens funktion vägas in, inte enbart skada på byggnaden.

Synpunkter om dagvattenhantering, övergripande
Jönköpings kommun känner igen problembeskrivningen sedan tidigare. Det är positivt att frågorna ska lösas tidigt och övergripande, samt utgå från lokala förhållanden. Ofta behöver hela avrinningsområdet beaktas, och frågan lösas uppströms. Då kommunen ansvarar för dagvattenhanteringen behövs även bra kommunala verktyg.

Angående utredningens slutsats om tillgång till mark för att hantera dagvatten bedömer Jönköpings kommun att det är svårt i praktiken i bebyggd miljö med ett högt exploateringsstryck. Då blir inriktningen snarare att säkerställa att vattnet tar rätt väg på markytan. Expropriering, som utredningen går in på, är ett relativt tungrovt verktyg att arbeta med. Det kan finnas andra mer lättillgängliga verktyg.

Utredningens förslag om att ta fram acceptabla risknivåer avseende översvämningar och stabilitetsrisker bör vara rimliga i förhållande till andra risker. Om kommunen i sin planering, byggnation och sin infrastruktur inte klarar den acceptabla risknivån, vad händer då? Det vore önskvärt att belysa kommunens ansvar här.

Synpunkter på förslag till ökade möjligheter för en optimerad hantering av dagvatten

Det är en positiv grundtanke med verktyg för att minska belastningen på dagvattennätet, det vore ett bra verktyg. Förslaget om tillägg är dock oklart. Det behövs ett förtydligande och gärna exemplifiering av hur tolkningen av tillägget ske och hur det skulle genomföras för att kommunen ska kunna ta ställning till förslaget. Avser det exempelvis ny eller befintlig bebyggelse, i vilket skede i kommunens planering ska frågan hanteras, hur påverkar ledningarnas dimension lokalt etc.

Synpunkter på förslaget om en vägledning för kommunerna

Det finns idag tillgång till olika vägledningar och underlag, så kommunen bedömer det mer prioriterat att testa och utvärdera olika lösningar i praktiken än mer vägledningssupdrag, vilket kräver finansiering. Det är dock en bra tanke att inkludera både ny och befintlig bebyggelse.

Då olika underlag tas fram inom samma område, exempelvis olika skyfallskarteringar i samma tätort, så visar de ofta flera sanningar och fokus blir på att sammanväga utredningarna innan det går att gå vidare till åtgärder.

Synpunkter på förslaget om reglering av markens genomsläpplighet

Det vore positivt om det kan krävas marklov för hårdgörande av ytor inom fastigheter.

Synpunkter om finansiering

Det är positivt att utredningen lyfter att det är angeläget att klarlägga finansieringsfrågan. Det finns ett fortsatt behov av medel för att genomföra åtgärder och för att testa nya lösningar. Kostnaderna för lokala utredningar och åtgärder är långt större än kostnaden för de initiala, generella utredningarna. De medel som finns att söka idag motsvarar inte behoven. Utöver de ansökningar som MSB får in finns större behov, men där kommunen bedömer möjligheterna att få bidrag som för små för att söka medel. Om utredningen föreslår att skjuta upp frågan om finansiering av åtgärder till 2022 är det en negativ signal om själva genomförandet av klimatanpassningen.

Synpunkter på konsekvensanalysen

Utredaren gör bedömningen att ekosystemtjänster inte berörs. De kan dock utgöra en möjlig typ av nya, konkreta åtgärder, och är ett område där mer stöd vore önskvärt. Jönköpings kommun skulle därför gärna se att utredningen även berör ekosystemtjänster kopplat till utredningens direktiv.

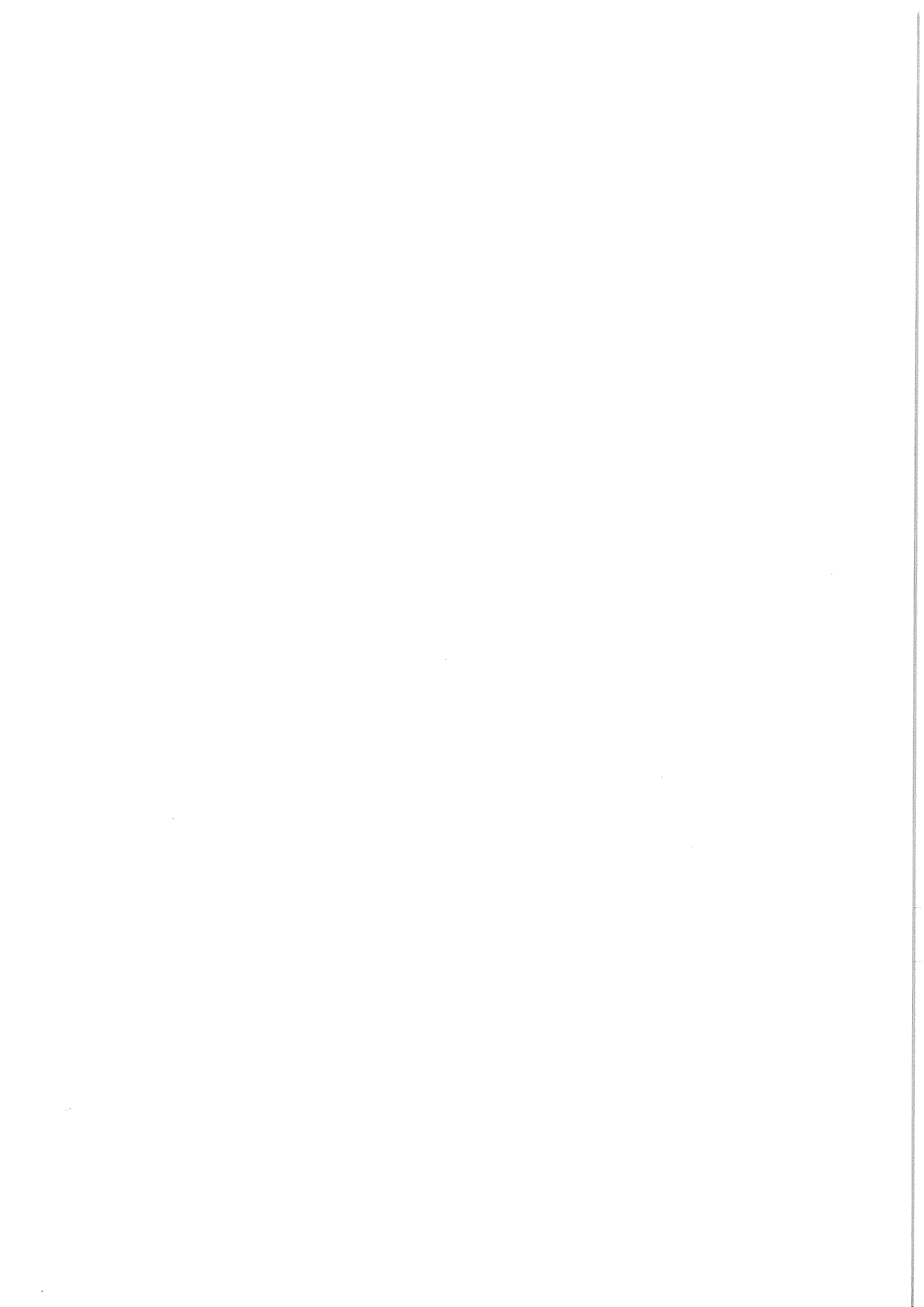
Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn indirekt i enlighet med FN:s konvention om barns rättigheter eftersom barn precis som vuxna kan drabbas av framtida klimatrelaterade händelser och därför är beroende av att det i möjligaste mån sker en klimatanpassning av samhället.

Erica Storckenfeldt
Riskingenjör

Beslutet expedieras till:
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen

Bilaga till Yttrande över Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret?" (SOU 2017:42)

Ks/2017:264 400

Rtj/2017:61

Ärende

Jönköpings kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat till stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, och detta är kommunens samlade svar efter att ärendet behandlats i dessa nämnder. Nedan presenteras generella synpunkter samt mer specifika synpunkter på förslagen i utredningen.

Bakgrund: klimatförändringar

Klimatet håller på att förändras, enligt FN:s klimatpanel och enligt SMHI som är den svenska expertmyndigheten. Det blir varmare och nederbörden ökar. Risken ökar också för att nederbörden koncentreras till skyfall, vilket gör att både risken för skyfall och översvämningar och risken för torka däremellan ökar, och som en följd även risken för problem med ras, skred och erosion. Även risken för värmeböljor ökar. Detta ökar riskerna för skador på samhället, om det inte anpassas till det nuvarande och framtida klimatet på ett bra sätt.

Bakgrund: Jönköpings kommuns arbete med klimatanpassning

Jönköpings kommun antog 2009 förutsättningar och riktlinjer för den lokala anpassningen till ett förändrat klimat, dessa håller i nuläget på att revideras. Kommunens förutsättningar och riktlinjer för klimatanpassning har sedan dess varit aktuella i samhällsplaneringen främst avseende risken för översvämning och stabilitetsproblem. Kommunen arbetar även med förnyelse av ledningsnät, som bland annat syftar till en bättre förmåga att hantera risken för översvämning efter skyfall.

Jönköpings kommun har både översiktliga karteringar för stabilitetsrisker och översvämningrisker (vattendrag, Vättern och skyfall) från statliga myndigheter och lokalt underlag som tagits fram av kommunen. Dessa inkluderar hur ett framtida klimat påverkar risken.

Bakgrund: Klimatanpassningsutredningens (SOU 2017:42) uppdrag

Regeringen beslutade den 12 november 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om klimatanpassning.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN
Besöksadress Glansgatan 7, Jönköping
radning@jonkoping.se
Tfn 036-10 70 00
Fax diarier 036-71 29 44

**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**

Ljuset vid Vättern

I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat. Utredaren skulle också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för genomförande av sådana anpassningsåtgärder. En särskild fråga var att se över befintlig lagstiftning och föreslå de ändringar som krävs för att få till en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

Utredningens uppdrag är mycket brett. Huvuduppdraget är att klarlägga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och andra för all mark och alla climateffekter. Utredningen har sedan avgränsat uppdraget från ”all mark” till det område som benämns bebyggelse och byggnader i detaljplanerat område, men inte anläggningar som omfattas av särreglering. Det har vidare avgränsats från ”alla climateffekter” till att behandla riskerna översvämning, ras, skred och erosion. Utredningen ägnar en stor del till frågan om hur dagvatten kan hanteras.

Statens och kommunens ansvar analyseras utifrån det ansvar de kan ha utan att vara fastighetsägare. Utredningen har utgått från ett juridiskt ansvar, dvs. ett ansvar som kan utkrävas.

Bakgrund: utredningens slutsats och förslag

Utredningen bedömer att den nuvarande ansvarsfördelningen är orimlig, då fastighetsägare kan drabbas hårt. Det finns en risk för att fastighetsägare i framtiden inte kommer att kunna försäkra sig för skador på grund av climateffekter, eftersom en förutsättning är att skadan bedöms som en plötslig och oförutsedd händelse. Exempelvis skulle regelbundet återkommande översvämningar inte längre ses som plötsliga och oförutsedda.

Utredningen bedömer att det inte är möjligt att nu på ett övergripande sätt förändra den gällande ansvarsfördelningen. Att exempelvis i efterhand lägga ett övergripande ansvar på kommunerna för den befintliga bebyggelsen framstår som omöjligt. I stället lämnas förslag som påbörjar arbetet med att minska riskerna för skador och som underlättar klimatanpassningen, samt i viss mån förändrar ansvarsfördelningen (s. 327).

Förslagen innebär sammantaget ett något utökat ansvar för kommunerna, men det ska ske med statligt stöd.

Utredningen ger följande förslag:

- Kommunens syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och erosion och hur dessa risker kan minska eller upphöra ska framgå av översiktsplanen.
- Boverket – med bistånd av SMHI, SGI, MSB och länsstyrelserna – får ett utökat uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning i förhållande till bebyggelse. Den förändringen ska framgå av myndighetens instruktion. I uppdraget ingår att samordna det underlag som expertmyndigheterna och forskningen kan tillhandahålla om climateffekter och klimatanpassning för bebyggelse. Vidare föreslås att det redan gällande uppdraget till Boverket från regeringen om tillsynsvägledning till länsstyrelserna om översvämning utökas till översvämning, ras, skred och erosion. Det ska ske med bistånd från SMHI, SGI, MSB och länsstyrelserna. Länsstyrelserna ska med stöd av Boverkets tillsynsvägledning stödja kommunerna i deras planering och regionalt samordna klimatanpassningen. Länsstyrelserna ska även ge planunderstöd till kommunerna genom att kostnadsfritt tillhandahålla relevant underlag. Länsstyrelserna ska vidare genom samrådsförfarandet om översiktsplanen med det utökade krav som

föreslås under 7.3 medverka till att denna analys blir tillräcklig och ändamålsenlig.

- Risken för skador på grund av översvämning, ras, skred och erosion kan efter genomförandetiden alltid utgöra grund för avslag om bygglov även om ansökan är i enlighet med gällande detaljplan under förutsättning att risken är uppenbar.

Utredningen ger följande förslag avseende dagvatten specifikt:

- I Vattentjänstlagen bör det införas reglering om att fastighetsägare kan begränsas i rätten att fritt lämna över dagvatten till den allmänna va-anläggningen.
- Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att, med utgångspunkt i att få till stånd en förändrad dagvattenhantering, ge en särskilt vägledning till kommunerna om hur dagvattenhanteringen till skyddande av bebyggelsen kan ordnas. Vägledningen ska avse både ny och befintlig bebyggelse.
- Det bör införas en möjlighet för kommunen att ställa krav på marklov för förändring av markytans utformning för att säkerställa att en sådan reglering i detaljplanen efterföljs.

Generella synpunkter på utredningen

Jönköpings kommun bedömer att betänkandet ger en bra beskrivning av problembilden, lagstiftningen och ansvarsfrågan i dagsläget. Problematiken är dock till stor del känd sedan innan, liksom att det redan finns ett antal generella, nationellt framtagna underlag. Kommunen bedömer att behovet framförallt är att komma vidare till att göra konkreta åtgärder för att anpassa samhället till ett framtida klimat, på samma sätt som utredningen konstaterar att för få åtgärder vidtagits sedan klimat- och sårbarhetsutredningen 2007. Det bygger på tillgång till underlag utifrån de lokala behoven, och det vore önskvärt att ta steget vidare till mer konkreta åtgärder och lösningar. Det finns också ett behov av finansiering av konkreta åtgärder, inte minst för att testa nya lösningar.

En av svårigheterna, som utredaren också konstaterar, är att ta ett samlat grepp runt klimatanpassning. Utredningen avgränsas, enligt direktiven, till bebyggelse och markanvändning och belyser därmed enbart en del av klimatanpassningsområdet. Det medför tyvärr att behovet av ett helhetsgrepp kvarstår.

Synpunkter på utredningens slutsatser och förslag

Synpunkter på utredningens slutsats om ansvarsfördelningen

Jönköpings kommun anser att det är positivt att ansvarsfrågan utreds, speciellt avseende förebyggande åtgärder (dvs. för att genomföra anpassningen) snarare än med fokus på ansvar efter att en skada uppstått. Därför är utredarens ambition att ge förslag på riskhanteringsåtgärder positiv. Dock uppfattar kommunen att utredningen skjuter stora delar av den på framtida utredningar, så behovet av att reda ut ansvarsfrågan kvarstår.

Synpunkter på förslaget om analys av risker på grund av climateffekter och en strategi i översiktsplanen

Förslaget att ställa krav på riskanalyser och en strategi för att hantera riskerna inom kommunens översiktsplan är positivt, dels då det sker inom en relevant, befintlig struktur (snarare än att ställa krav på fler styrdokument) och dels då det lyfter behovet av en strategi för att hantera riskerna. Det beskrivna syftet är bra, det är ett steg i rätt riktning, men för att genomföra klimatanpassningen krävs också fortsatt lokala

utredningar och framförallt åtgärder. Det krävs också att åtgärderna finns med från översiktsplanen, via detaljplanering, bygglov mm. fram till färdig byggnation för att det ska få effekt. Översiktsplanen är, märk väl, inte ett juridisk bindande dokument.

Utredningen är avgränsad till översvämning, ras, skred och erosion men ett krav på riskanalyser bör inte begränsas till dessa, då exempelvis värme exkluderas. För att kunna genomföra en övergripande analys behövs även ett underlag, och endast delar av Sverige är karterade med avseende på naturolyckor.

Riskerna och prioriteringen i det fortsatta arbetet bör utgå från vad som ska skyddas. I vissa byggnader kan dess funktion eller risk för personskador eller dödsfall vara det kritiska snarare än skada på själva byggnaden. Därför bör prioriteringen kopplas till fler skyddsvärden, och även till kommunernas lagstadgade arbete med risk- och sårbarhetsanalyser (enligt lag 2006:544). Om samhällsviktiga funktioner vägs in kan även informationssäkerhetsaspekter behöva beaktas.

Förslaget om finansiering av arbetet med riskanalysen är positivt. Kommunens omfattande arbete kommer dock i nästa steg (detaljutredningar och åtgärder). För att få bra effekt behövs personal som långsiktigt kan förvalta underlaget och kunskapen, snarare än projektanställningar eller konsulttjänster för att ta fram analysen.

Synpunkter på förslaget om nationell strategi och en ny myndighetsstruktur

Jönköpings kommun instämmer i utredningens beskrivning av nuläget, där det är svårt att ha en överblick över det generella underlag som olika nationella myndigheter tar fram. Därför är förslaget om en samordnande myndighet (Boverket) positivt, även om det enbart är för en del av klimatanpassningsområdet. Det är även positivt om det underlag som finns kan göras mer tillgängligt, och nytta och samordning kan öka. Det bygger på att mottagaren, ofta en kommunal verksamhet, är i fokus för arbetet. Det finns även mycket material framtaget på lokal nivå, som också bör beaktas.

Förslaget om ökad nationell samordning är positivt, men tyvärr skjuter utredningen lösningen på framtiden. Det vore positivt om en nationell strategi fokuserar på hur klimatanpassningen ska genomföras, snarare än på hur underlag och analyser ska samordnas.

Synpunkter på förslaget om nybyggnation på riskfylld mark enligt äldre plan

Jönköpings kommun är positiva till förslaget att kunna neka bygglov efter genomförandetiden utifrån riskbilden. Även här bör risker för personskador, dödsfall eller byggnadens funktion vägas in, inte enbart skada på byggnaden.

Synpunkter om dagvattenhantering, övergripande

Jönköpings kommun känner igen problembeskrivningen sedan tidigare. Det är positivt att frågorna ska lösas tidigt och övergripande, samt utgå från lokala förhållanden. Ofta behöver hela avrinningsområdet beaktas, och frågan lösas uppströms. Då kommunen ansvarar för dagvattenhanteringen behövs även bra kommunala verktyg.

Angående utredningens slutsats om tillgång till mark för att hantera dagvatten bedömer Jönköpings kommun att det är svårt i praktiken i bebyggd miljö med ett högt exploateringsstryck. Då blir inriktningen snarare att säkerställa att vattnet tar rätt väg på markytan. Expropriering, som utredningen går in på, är ett relativt tungrott verktyg att arbeta med. Det kan finnas andra mer lättillgängliga verktyg.

Utredningens förslag om att ta fram acceptabla risknivåer avseende översvämningar och stabilitetsrisker bör vara rimliga i förhållande till andra risker. Om kommunen i sin planering, byggnation och sin infrastruktur inte klarar den acceptabla risknivån, vad händer då? Det vore önskvärt att belysa kommunens ansvar här.

Synpunkter på förslag till ökade möjligheter för en optimerad hantering av dagvatten

Det är en positiv grundtanke med verktyg för att minska belastningen på dagvattennätet, det vore ett bra verktyg. Förslaget om tillägg är dock oklart. Det behövs ett förtydligande och gärna exemplifiering av hur tolkningen av tillägget ske och hur det skulle genomföras för att kommunen ska kunna ta ställning till förslaget. Avser det exempelvis ny eller befintlig bebyggelse, i vilket skede i kommunens planering ska frågan hanteras, hur påverkar ledningarnas dimension lokalt etc.

Synpunkter på förslaget om en vägledning för kommunerna

Det finns idag tillgång till olika vägledningar och underlag, så kommunen bedömer det mer prioriterat att testa och utvärdera olika lösningar i praktiken än mer vägledningssupdrag, vilket kräver finansiering. Det är dock en bra tanke att inkludera både ny och befintlig bebyggelse.

Då olika underlag tas fram inom samma område, exempelvis olika skyfallskarteringar i samma tätort, så visar de ofta flera sanningar och fokus blir på att sammanväga utredningarna innan det går att gå vidare till åtgärder.

Synpunkter på förslaget om reglering av markens genomsläpplighet

Det vore positivt om det kan krävas marklov för hårdgörande av ytor inom fastigheter.

Synpunkter om finansiering

Det är positivt att utredningen lyfter att det är angeläget att klarlägga finansieringsfrågan. Det finns ett fortsatt behov av medel för att genomföra åtgärder och för att testa nya lösningar. Kostnaderna för lokala utredningar och åtgärder är långt större än kostnaden för de initiala, generella utredningarna. De medel som finns att söka idag motsvarar inte behoven. Utöver de ansökningar som MSB får in finns större behov, men där kommunen bedömer möjligheterna att få bidrag som för små för att söka medel. Om utredningen föreslår att skjuta upp frågan om finansiering av åtgärder till 2022 är det en negativ signal om själva genomförandet av klimatanpassningen.

Synpunkter på konsekvensanalysen

Utredaren gör bedömningen att ekosystemtjänster inte berörs. De kan dock utgöra en möjlig typ av nya, konkreta åtgärder, och är ett område där mer stöd vore önskvärt. Jönköpings kommun skulle därför gärna se att utredningen även berör ekosystemtjänster kopplat till utredningens direktiv.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn indirekt i enlighet med FN:s konvention om barns rättigheter eftersom barn precis som vuxna kan drabbas av framtida klimatrelaterade händelser och därför är beroende av att det i möjligaste mån sker en klimatanpassning av samhället.

Samuel Nyström
Räddningschef

Erica Storckenfeldt
Risikingenjör

Beslutet expedieras till:
Kommunstyrelsen